

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΓΕΝΟΣ: συμπόρευση ή παρένθεση; Κωνσταντίνος Χολέβας-Πολιτικός Έπιστήμων

Τόν τελευταῖο καιρό ἀκούονται διάφορες φωνές, εἴτε ἀπό Χριστιανούς καλοπροαίρετους εἴτε ἀπό πολεμίους τῆς Ἐκκλησίας, πού ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ συμπόρευση τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους κατά τή διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν μία παρένθεση, ἡ ὁποία πρέπει να κλείσει. Νομίζουν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἡ ἀγῶνιά καί οἱ ἀγῶνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδος καί τήν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἦταν κάτι πού προέκυψε κατ' ἀνάγκη λόγω Ὁθωμανικοῦ ζυγοῦ καί δέν συνδέεται μέ τήν πνευματική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ Ἱστορία ὅμως τούς διαψεύδει. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, οἱ Πατριάρχες, οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ Ἅγιοι, οἱ ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς, χωρίς ποτέ νά λησμονοῦν τήν οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας καί τό πανανθρώπινο μήνυμα τοῦ Χριστοῦ, ἔκαναν ὅ, τι μποροῦσαν γιά τήν ἐλευθερία καί τήν προκοπή τοῦ Γένους μας.

Θυμίζω ὀρισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα ἀπό τή συμπόρευση Ἐκκλησίας καί Γένους πολύ πρὶν ἀπό τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας:

Περί τό 400 μ.Χ. ὁ Ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος (στή Βόρειο Ἀφρική) Συνέσιος ἀναλαμβάνει τήν ἀμυνα τῆς πόλεως κατά τῶν εἰσβολέων καί δηλώνει ὅτι θά πολεμήσει ὡς Λάκων, μιμούμενος τούς ἀρχαίους Σπαρτιάτες καί τόν Λεωνίδα.

Τό 626, όταν άπουσίαζε ό αύτοκράτωρ Ήράκλειος για να διώξει τούς Πέρσες από τούς Άγίους Τόπους, τήν άμυνα τής Κωνσταντινουπόλεως κατά τών Άβάρων ανάλαμβάνει ό Πατριάρχης Σέργιος. Οί Ρωμηοί πρόγονοί μας απέδωσαν και όρθώς τή σωτηρία τής Πόλης σέ παρέμβαση τής Παναγίας και έκτοτε τό περίφημο κοντάκιο «Τῆ Ύπερμάχω» καθίσταται ό πρώτος Έθνικός Ύμνος τοῦ Έλληνορθόδξου Γένους.

Τό 960 ό Άγιος Άθανάσιος ό Άθωνίτης μεταβαίνει στήν Κρήτη και επί μήνες προσεύχεται ύπέρ τής νίκης τοῦ στρατηγοῦ Νικηφόρου Φωκά, ό όποίος τελικά έξεδίωξε τούς Άραβες από τήν έλληνική Μεγαλόνησο. Στή συνέχεια ό Νικηφόρος στέφεται αύτοκράτωρ και βοηθεϊ τόν πνευματικό του πατέρα δίδοντας ήθική και οίκονομική βοήθεια στόν Άθανάσιο για να ίδρυθεϊ τό πρώτο όργανωμένο μοναστήρι τοῦ Άγίου Όρους, ή Μεγίστη Λαύρα (963 μ.Χ.)

Τό 1185, όταν οί Νορμανδοί πολιορκοῦν και καταλαμβάνουν τή Θεσσαλονίκη, ό Αρχιεπίσκοπος Ευστάθιος, λόγιος και ύπομνηματιστής τοῦ Όμήρου, έμψυχώνει τούς άγωνιζομένους στά τείχη και επαινεί τά παιδιά τοῦ Κατηχητικοῦ, τούς «παῖδας Μυροβλήτου», πού προφανώς έκεινος έστειλε να βοηθήσουν τήν άμυνα τής πατρίδος. Ό ίδιος κατέγραψε και τό Χρονικό τής άλώσεως αύτῆς.

Γύρω στό 1200 ό Άγιος Νεόφυτος ό Έγκλειστος, ό όποίος άσκήτευε σέ ένα βράχο κοντά στήν Πάφο τής Κύπρου, έγραψε μία έπιστολή μέ πατριωτικό και ιστορικό περιεχόμενο και μέ τίτλο «Περί τών κατά χώραν Κύπρον σκαιών». Η Έπιστολή περιλαμβάνεται στόν Ε΄ τόμο τών Απάντων τοῦ Άγίου, πού κυκλοφορήθηκαν προσφάτως από τήν Μονή τοῦ Άγίου Νεοφύτου Πάφου, και άποτελεϊ μία σαφή παρότρυνση πρός τούς Όρθόδοξους Έλληνες τοῦ νησιοῦ να παραμείνουν πιστοί στήν Ρωμανία (Βυζάντιο) και να άγωνισθοῦν για να άπελευθερωθοῦν από τούς διαφόρους εισβολεῖς. Χρησιμοποιεῖ μάλιστα σκληρά λόγια για τούς εκ δυσμῶν και έξ ανατολῶν έπιδρομεῖς άποκαλῶντας τους «κύνας και λύκους».

Τόν 14ο αιώνα ό Θεσσαλονικεύς μέγας θεολόγος και άγιος τής Έκκλησίας μας Νικόλαος Καβάσιλας γράφει επαινετικό «Προσφώνημα πρός τόν ένδοξον τοῦ Χριστοῦ Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον τόν Μυροβλήτην». Εκεί ύμνεϊ τόν Άγιο Δημήτριο διότι χάρισε νίκες στόν Έλληνισμό προστατεύοντας τή Θεσσαλονίκη από ποικίλους έπιδρομεῖς: «Δημήτριος ἦν έξ ανθρώπων, οὔ μόνον βαρβάροις φόβον ένθεις, και ταῖς εκείθεν νίκας τήν Ελλάδα κοσμήσας».

Ο αείμνηστος Βρετανός Βυζαντινολόγος Σέρ Στῆβεν Ράνσιμαν στό σπουδαῖο ἔργο του «Ἡ Ἰσλαμική τῆς Κωνσταντινουπόλεως» ἐπισημαίνει ὅτι τό 1453 ἕναν ἀπό τούς δέκα πύργους στό τείχος τῆς Πόλης τόν κρατοῦσαν ἡρωικά Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι μοναχοί πού ἔχυσαν τό αἷμα τους ὑπέρ Πίστεως καί Πατρίδος.

Δέν εἶναι, λοιπόν, παρένθεση, ἀλλά μακρά καί συνεχῆς ἐμμονή στήν παράδοση τῆς Ἑλληνορθοδοξίας ἢ συμπόρευση Ἐκκλησίας καί Γένους. Μία παράδοση πού μᾶς διδάσκει νά δεχόμαστε τόν ὑγιῆ πατριωτισμό καί νά ἀποφεύγουμε τά δύο ἄκρα: Ἀπό τή μία πλευρά τόν ἐθνοφυλετισμό καί τόν ρατσισμό καί ἀπό τήν ἄλλη τόν ἐθνομηδενισμό καί τόν ἄπατρι διεθνισμό. Οἱ ὁμιλοῦντες περί παρενθέσεως καλό θά ἦταν νά μελετήσουν καλύτερα τήν ἐκκλησιαστική καί ἐθνική ἱστορία μας.